

Snežana Đurđević*

ELEKTRONSKI PEČAT APOSTILLE U PRAVU REPUBLIKE SRBIJE

Apstrakt: Konvencija o ukidanju potrebe legalizacije stranih javnih isprava je najšire prihvaćena i primenjivana konvencija doneta u okrilju Haške konferencije za međunarodno privatno pravo. Međutim, u vreme donošenja Konvencije imalo se u vidu samo tada postojeće „papirno” okruženje, pa je sa razvojem modernih informacionih tehnologija bilo neophodno prilagoditi njenu primenu novim okolnostima. Iz tog razloga je 2006. godine započet Pilot-program: elektronski Apostille (e-APP), koji s jedne strane pruža mogućnost za vođenje elektronskog registra izdatih pečata Apostille, a sa druge strane za izdavanje pečata Apostille u elektronskom obliku. Do sada su dvadeset tri države implementirale barem jednu od ove dve komponente projekta. S obzirom na to da ovaj program doprinosi bržoj i pouzdanijoj upotrebi stranih javnih isprava i znatno unapređuje međunarodnu saradnju, u ovom članku razmotrena je mogućnost njegove implementacije u pravni sistem Republike Srbije.

Ključne reči: legalizacija, javna isprava, pečat Apostille, e-Registar, e-Apostille.

1. UVOD

Konvencija o ukidanju potrebe legalizacije stranih javnih isprava iz 1961. godine (u daljem tekstu: Konvencija *Apostille*) nakon pedeset godina je najšire prihvaćena i primenjivana od svih konvencija usvojenih pod okriljem Haške konferencije za međunarodno privatno pravo (u daljem tekstu: Haška konferencija). Konvenciju *Apostille* je do današnjeg dana potpisalo, odnosno ratifikovalo 108 država. Zanimljiv je podatak da, iako je usvojena pre više od pola veka, ona i dalje privlači nove države članice,¹ a da pritom njen izvorni tekst nije nijednom promenjen.

Do nastanka Konvencije *Apostille* došlo je pedesetih godina XX veka na inicijativu Saveta Evrope. U tom periodu je postupak legaliza-

---

* Studentkinja doktorskih studija Pravnog fakulteta Univerziteta u Nišu
snezana.djurdjovic@gmail.com.

1 O tome govori podatak da su dve trećine država članica pristupile Konvenciji *Apostille* u poslednjih trideset godina, što ukazuje na konstantan rast u primeni Konvencije.

cije smatran, a i danas se s pravom smatra, velikom preprekom za fizička i pravna lica koja javne isprave izdate u jednoj državi moraju da upotrebe u nekoj drugoj državi. Brojne su situacije u kojima je domaću javnu ispravu potrebno upotrebiti u inostranstvu. To se najčešće dešava prilikom zasnivanja međunarodnih brakova i međunarodnog usvojenja, preseljenja u inostranstvo (zasnivanja prebivališta, odnosno boravišta u inostranstvu), školovanja u inostranstvu, obavljanja međunarodnih poslovnih transakcija i investicija, vođenja međunarodnih sudskih postupaka itd.²

Da bi se olakšao taj postupak, Haška konferencija je 26. oktobra 1960. godine na devetom zasedanju usvojila konačni tekst Konvencije *Apostille*. Konvencija je prvi put potpisana 5. oktobra 1961. godine, a stupila je na snagu 21. januara 1965. godine.³ U Republici Srbiji Konvencija *Apostille* se primenjuje od 24. januara 1965. godine.⁴

Konvencija *Apostille* znatno olakšava upotrebu stranih javnih isprava među državama ugovornicama tako što ukida komplikovan i često prilično skup postupak legalizacije stranih javnih isprava⁵ i zamenjuje ga samo jednom formalnošću – izdavanjem pečata *Apostille* od strane nadležnog organa države koja je ispravu izdala.

Važno je napomenuti da je Konvencija stvarana imajući u vidu samo postojeće „papirno” okruženje, odnosno mogućnost da javne isprave i pečat *Apostille* mogu biti izdati samo na papiru, kao i da se može voditi samo „papirni” registar izdatih pečata *Apostille*.

2 *Apostille Handbook – Handbook on the Practical Operation of the Apostille Convention*, HCCH, 2013, p. 2.

3 U skladu sa članom 11. stav 2, Konvencija *Apostille* stupa na snagu šezdesetog dana od deponovanja trećeg ratifikacionog instrumenta.

4 Konvencija *Apostille* je objavljena u *Sl. listu FNRJ – Dodatak*, br. 10/62. U međunarodnom smislu stupila je na snagu 24. januara 1965. godine i od tog dana je bila na snazi u odnosu na tadašnju Jugoslaviju. SRJ je potom, kao država sukcesor SFRJ, 26. aprila 2001. godine dala izjavu da se smatra obavezana Konvencijom *Apostille*. Nakon proglašenja nezavisnosti Crne Gore, Republika Srbija je 5. jula 2006. godine dala izjavu da je, u skladu sa članom 60. Ustavne povelje Državne zajednice Srbija i Crna Gora, Republika Srbija pravni sledbenik Državne zajednice SCG i da se u tom smislu Konvencija *Apostille* primenjuje u odnosu na nju.

5 Postupak tzv. pune legalizacije podrazumeva četiri koraka koja su neophodna da bi domaća javna isprava bila upotrebljena u inostranstvu: a) ispravu prvo overava nadležni sud na teritoriji organa koji je ispravu izdao; b) potpis ovlašćenog sudije i pečat suda potom overava ministarstvo nadležno za poslove pravosuđa; v) potpis ovlašćenog lica i pečat ministarstva nadležnog za poslove pravosuđa overava Ministarstvo spoljnih poslova i g) potpis i pečat Ministarstva spoljnih poslova, na kraju, overava diplomatsko-konzularno predstavništvo države u kojoj će se isprava upotrebiti.

Međutim, usled razvoja novih tehnologija i informatičkog društva, došlo je do velikih promena u načinu poslovanja i trgovine, kao i funkcionisanja državne uprave. Te promene se ogledaju pre svega u mogućnosti da organi državne uprave pružaju usluge, odnosno komuniciraju sa građanima i preduzećima elektronskim putem, pa čak i da izdaju javne isprave u elektronskom obliku (najčešće su to izvodi iz matičnih knjiga i privrednih registara, a mogu biti i razne javnobeležničke isprave) i vode elektronske registre (o nepokretnostima, privrednim subjektima, akreditovanim obrazovnim i stručnim ustanovama) koji su i javno dostupni preko interneta.⁶ Iz navedenih razloga, bilo je neophodno prilagoditi primenu Konvencije *Apostille* novonastalom okruženju i novonastalim prilikama.

2. PILOT-PROGRAM: ELEKTRONSKI APOSTILLE (E-APP)

Na sastanku Specijalne komisije⁷ 2003. godine zaključeno je da se Konvencija *Apostille* primenjuje u svetu koji se značajno promenio od trenutka njenog usvajanja i u kome danas veliku ulogu imaju moderne tehnologije. U tom smislu zaključeno je da u samom tekstu Konvencije *Apostille* nema prepreka za primenu modernih tehnologija i da njihova upotreba može imati vrlo pozitivan uticaj na njenu dalju primenu.⁸

Stalni biro Haške konferencije je, uz podršku Asocijacije notara SAD (NNA), 2006. godine započeo „Pilot-program: elektronski *Apostille*” (u daljem tekstu: *e-APP*). Cilj ovog programa je da pruži podršku u promovisanju i uvođenju finansijski dostupnog, funkcionalnog i bezbednog softvera, koji će sprečiti mogućnost falsifikovanja i zloupotrebe pečata *Apostille*, smanjiti troškove primene Konvencije *Apostille* i dalje unaprediti primenu Konvencije. Ovaj program čine dve komponente:

- uspostavljanje elektronskog registra izdatih pečata *Apostille*, koji će se koristiti za proveru njihove verodostojnosti i biće dostupan preko interneta (komponenta *e-Registar*) i

6 *Apostille Handbook – Handbook on the Practical Operation of the Apostille Convention*, p. 10.

7 U skladu sa članom 8. Statuta, Haška konferencija može formirati Specijalnu komisiju u cilju pripremanja nacrtu konvencije, koji bi se potom razmatrao na plenarnoj sednici. Pored toga, Specijalna komisija se s vremena na vreme održava radi praćenja praktične primene određene konvencije usvojene u okrilju te organizacije.

8 *Conclusions and Recommendations of the Special Commission of October-November 2003, No. 4* (http://www.hcch.net/index_en.php?act=publications.details&pid=3121&dtid=2, 05.10.2015).

- izdavanje pečata *Apostille* u elektronskom obliku (komponenta *e-Apostille*).

Haška konferencija redovno organizuje međunarodne forume sa ciljem daljeg promovisanja ovog projekta i razmene iskustava među državama koje su u svoj pravni sistem implementirale neku od komponenti ovog programa. Do sada je održano devet ovakvih konferencija.⁹

Od strane država ugovornica najviše je, na promovisanju ovog projekta, uradila Španija. Nakon što je implementirala obe komponente ovog programa, Španija je razvila i model za njihovu implementaciju koji omogućava drugim državama da veoma lako uvedu obe komponente u svoj pravni sistem, uz neophodno prilagođavanje domaćem pravnom sistemu. Ministarstvo pravde Španije je, u tom pogledu, pripremio izveštaj sa svim neophodnim podacima za primenu ovog sistema, kao i promotivni video.¹⁰

Važno je napomenuti da obe komponente mogu egzistirati nezavisno jedna od druge, što znači da države ugovornice Konvencije mogu u svoj pravni sistem uvesti kako obe ove komponente, tako i samo jednu od njih. Do sada su dvadeset tri države ugovornice implementirale jednu ili obe komponente ovog programa.¹¹

2.1. KOMPONENTA *E*-REGISTAR

Države ugovornice su, u skladu sa članom 7. Konvencije *Apostille*, u obavezi da vode registar izdatih potvrda *Apostille* u koji će unositi: redni broj i datum potvrde, ime potpisnika javne isprave i svojstvo u kojem je on postupio, a za isprave na kojima nema potpisa, označenje one vlasti koja je stavila pečat ili žig. Nadležni organ može u registar unositi i dodatne podatke, na primer podatke o javnoj ispravi koja je overena, ime podnosioca zahteva, naziv države u kojoj će se upotrebiti javna isprava i pečat *Apostille*, a čak se može i zadržati primerak ili fotokopija javne isprave.

---

9 Međunarodne konferencije po pitanju *e-APP* održane su u Las Vegasu, Vašingtonu, Los Anđelesu, Nju Orleansu, Londonu, Madridu, Izmiru, Montevideu i Hongkongu. Uporedo sa ovom praksom, 2010. godine razvijen je i projekat *e-APP for Europe*, sa ciljem daljeg promovisanja projekta *e-APP* među državama članicama Evropske unije. Do sada su održana tri sastanka u okviru ovog projekta, i to u Helsinkiju, Pragu i Parizu. Više detalja na: http://www.hcch.net/index_en.php?act=publications.details&pid=5323&dtid=49, 05.10.2015.

10 Izveštaj i video su dostupni na internet-prezentaciji Haške konferencije u sekciji „*Apostille*”.

11 *Implementation chart of the e-APP*, http://www.hcch.net/upload/impl_chrt_e.pdf, 05.10. 2015.

Svrha ove odredbe se ogleda u mogućnosti da zainteresovani nadležni organ ili lice može da proveri verodostojnost izdatog pečata *Apostille* i utvrdi da li se podaci upisani u potvrdi slažu sa podacima u registru.¹²

Ovaj postupak provjere se u slučaju vođenja običnog „papirog” registra najčešće odvija tako što zainteresovani nadležni organ ili lice upućuje zvaničan zahtev nadležnom organu države ugovornice koji je izdao pečat *Apostille* (putem dopisa, telefona, faksa) i podrazumeva da zaposleni u tom organu fizički pristupi registru i proverava podatke, a potom zvaničnim aktom dostavlja odgovor. U takvim situacijama postupak provjere verodostojnosti može potrajati prilično dugo.

U slučaju vođenja elektronskog registra izdatih pečata *Apostille*, ovaj postupak se znatno pojednostavljuje. Zainteresovano lice može pristupiti *e-Registru* uz pomoć internet veze i, bez učešća službenika nadležnog organa, u svako doba proveriti verodostojnost izdate potvrde.

U ovom trenutku, među državama članicama Konvencije *Apostille*, koje su u svoj pravni sistem uvele ovu komponentu, prepoznate su tri vrste *e-Registara*,¹³ u zavisnosti od toga koje podatke zainteresovani organ ili lice koje proverava verodostojnost izdatog pečata *Apostille* može da dobije:

- Kategorija 1 (osnovna) – ovaj tip *e-Registra* pokazuje samo da li je pečat *Apostille* sa odgovarajućim brojem i datumom izdat od strane nadležnog organa države ugovornice (tako što se, nakon unosa broja pod kojim je pečat zaveden i datuma njegovog izdavanja u pretraživač *e-Registra*, dobije odgovor da ili ne).
- Kategorija 2 (dopunska) – osim podatka da li je *Apostille* sa odgovarajućim brojem i datumom izdat, ova vrsta *e-Registra* pruža i podatke u pogledu javne isprave i pečata *Apostille* (najčešće uz mogućnost uvida u samu ispravu i pečat).
- Kategorija 3 (napredna) – pored navedenih podataka, ovaj tip *e-Registra* dozvoljava digitalnu proveru izdatog pečata *Apostille* i/ili javne isprave (npr. proverom elektronskog potpisa na pečatu *Apostille* ili javnoj ispravi za koju je izdat).

Važno je napomenuti da registar Kategorije 1, iako omogućava proveru porekla pečata *Apostille*, ne pruža druge podatke koji su neophodni na osnovu člana 7. Konvencije (ime potpisnika javne isprave i svojstvo u kojem je on postupio, a za isprave na kojima nema potpisa, označenje onog organa koji je stavio pečat ili žig). Takođe, na osnovu ovih podataka

12 Član 7. stav 2 Konvencije *Apostille*.

13 *Categories of e-Registers*, http://www.hcch.net/upload/e-reg_cat_en.pdf, 05.10. 2015.

ne može se utvrditi za koju javnu ispravu je izdat pečat *Apostille*. Tako, na primer, ukoliko se pečat *Apostille* izdaje na posebnom dodatku koji se prilaže uz javnu ispravu, on može, u cilju prevare, biti razdvojen od te isprave i priložen uz neku drugu javnu ispravu. U takvom slučaju bi, prilikom provere kroz takav *e-Registar*, izgledalo da je pečat *Apostille* verodostojan.¹⁴ Zbog toga se državama, od strane Haške konferencije, preporučuje da u slučaju uvođenja elektronskih registara razmatraju samo kategorije 2 i 3. Poželjno je da se u registru obezbede barem osnovni podaci o javnoj ispravi, odnosno slika te isprave (Kategorija 2) ili digitalna provera pečata *Apostille* i javne isprave (Kategorija 3), kako bi se sa sigurnošću moglo utvrditi za koju je ispravu u konkretnom slučaju izdat pečat *Apostille*.¹⁵

Takođe, ukoliko države članice imaju u svom sistemu nekoliko različitih nadležnih organa ili jedan nadležni organ koji ima više ogranaka u državi, preporučuje se uvođenje jedinstvenog *e-Registra*, u kom će se nalaziti svi podaci koji se tiču izdatih pečata *Apostille*. Poželjno je i, pored zvaničnog jezika koji koristi nadležni organ, omogućiti korišćenje *e-Registra* na engleskom i/ili francuskom jeziku.¹⁶

Prilikom uvođenja ove komponente u pravni sistem, države ugovornice bi trebalo da obrate pažnju na propise koji regulišu zaštitu podataka o ličnosti.¹⁷ Ovo pitanje je važno jer se proverom kroz *e-Registar*, koji je dostupan preko interneta, može izvršiti uvid u određene podatke sadržane u javnoj ispravi, a koji su, prema domaćem zakonodavstvu, zaštićeni i ne bi smeli biti dostupni javnosti, bez saglasnosti lica na koje se odnose.¹⁸ Stoga bi bilo poželjno da se i odredbe propisa koji regulišu zaštitu podataka o ličnosti usklade sa ovim programom.

Za sada su komponentu *e-Registar* u svoj pravni sistem uvele dvadeset tri države članice Konvencije *Apostille*.¹⁹

14 *Apostille Handbook – Handbook on the Practical Operation of the Apostille Convention*, p. 82.

15 *Conclusions and Recommendations No. 11 (b) and (c) of the Seventh International Forum on the e-APP*, http://www.hcch.net/upload/e-app2012_fo_concl_en.pdf, 05.10.2015.

16 *Conclusions and Recommendations No. 5 (d) and (e) of the Sixth International Forum on the e-APP*, http://www.hcch.net/upload/e-app2010concl_e.pdf, 05.10.2015.

17 U Republici Srbiji zaštita podataka o ličnosti je regulisana Zakonom o zaštiti podataka o ličnosti (*Sl. glasnik RS*, br. 97/08, 104/09 – dr. zakon, 66/12 – odluka US i 107/12).

18 *Conclusions and Recommendations No. 2 (b) and (c) of the Seventh International Forum on the e-APP*.

19 Andora, Austrija, Bahrein, Belgija, Bugarska, Kina (samo za administrativni region Hongkong), Kolumbija, Kostarika, Dominikanska Republika, Gruzija, Irska, Meksiko, Novi Zeland, Nikaragva, Paragvaj, Peru, Moldavija, Ruska Federacija, Slovenija,

2.2. KOMPONENTA *E-APOSTILLE*

Kada je u pitanju druga komponenta *e-APP*, odnosno izdavanje pečata *Apostille* u elektronskom obliku, treba na početku napomenuti da takav pečat može biti izdat za dve vrste isprava:

- za isprave koje se izdaju u papirnoj formi i
- za isprave koje se izdaju u elektronskoj formi.

U oba slučaja, za uvođenje ove komponente potrebni su odgovarajuća računarska oprema i program, kako bi se elektronski popunio pečat *Apostille* u formatu koji podržava elektronski potpis.

Kada je u pitanju izdavanje elektronskog pečata *Apostille* za isprave koje se izdaju u papirnoj formi, potrebno je prvo skenirati, odnosno digitalizovati predmetnu javnu ispravu. To je moguće jedino ako u državi ugovornici u kojoj treba upotrebiti ispravu isprave u elektronskom obliku mogu biti priznate kao javne isprave. Države u tom smislu mogu zahtevati i određene formalnosti koje se tiču načina skeniranja isprave, na primer da isprava bude skenirana od strane nadležnog organa ili organa koji je ispravu izdao u papirnoj formi.²⁰

U pogledu isprava koje se izdaju u elektronskoj formi, važno je napomenuti da sve više država uvodi sistem izdavanja javnih isprava u elektronskoj formi, kroz upotrebu elektronskog potpisa. Stoga je, naročito kod isprava izdatih u ovom obliku, logično i da se izdavanje pečata *Apostille* vrši u elektronskoj formi. Međutim, u tom slučaju može doći do apsurdne situacije da nadležni organ države ugovornice, u kojoj se javne isprave izdaju u elektronskoj formi, još uvek nije implementirao komponentu *e-Apostille*, zbog čega ne može da izda pečat *Apostille* za ova dokumenta u njihovoj originalnoj formi. U tom slučaju, jedino preostaje da se isprava izdata u elektronskom obliku odštampa i overi pečatom *Apostille* u papirnom obliku.²¹

Prilikom izdavanja elektronskog pečata *Apostille*, nadležni organ države ugovornice stavlja elektronski potpis na pečat *Apostille* koji je u elektronskoj (digitalnoj) formi. Da bi nadležni organ mogao da koristi elektronski potpis, potrebno je da prvo dobije elektronski sertifikat od tela nadležnog za izdavanje takvih sertifikata. Važno je da je to telo od poverenja i da je priznato za izdavanje takvih sertifikata.

Španija, Velika Britanija, Urugvaj, SAD. *Implementation chart of the e-APP*, http://www.hcch.net/upload/impl_chrt_e.pdf, 05.10.2015.

20 *Conclusions and Recommendations No. 7 of the Sixth International Forum on the e-APP.*

21 Bernasconi, C., 2013, *The Electronic Apostille Program (e-APP): Bringing the Apostille Convention into the electronic era*, p. 204.

Ovu komponentu *e-APP* je prvo uvela država Kansas (SAD) 2007. godine, a potom su to uradile i Kolumbija, Novi Zeland, Španija, Moldavija i Austrija.

3. MOGUĆNOST IMPLEMENTACIJE PROJEKTA *E-APP* U PRAVU REPUBLIKE SRBIJE

U Republici Srbiji je postupak legalizacije javnih isprava regulisan Zakonom o legalizaciji isprava u međunarodnom prometu.²² Zakon, između ostalog, reguliše kako postupak „pune legalizacije” tako i olakšani postupak overavanja isprava u skladu sa Konvencijom *Apostille*.²³

U skladu sa ovim zakonom, za izdavanje pečata *Apostille* u Republici Srbiji nadležni su osnovni sudovi i ministarstvo nadležno za poslove pravosuđa. Osnovni sud može overiti samo isprave koje su izdali organi i organizacije koji imaju sedište na području tog suda, a ministarstvo nadležno za poslove pravosuđa – isprave koje su izdali organi i organizacije koji imaju sedište na teritoriji bilo kog osnovnog suda na teritoriji Republike Srbije.²⁴ Prema raspoloživim podacima, Ministarstvo pravde, iako je prema ovom zakonu nadležno za izdavanje pečata *Apostille*, u praksi to ne radi, već to čine samo osnovni sudovi.

3.1. MOGUĆNOST IMPLEMENTACIJE KOMPONENTE *E-REGISTAR*

Osnovni sudovi, u skladu sa članom 7. Konvencije *Apostille* i Sudskim poslovníkom,²⁵ vode upisnik u koji unose neophodne podatke u pogledu isprava koje su overene u skladu sa Konvencijom *Apostille*. To su sledeći podaci: datum izdavanja potvrde; ime i prezime potpisnika javne isprave; njegovo svojstvo; ako na ispravi nema potpisnika, oznaka organa koji je stavio pečat ili žig; ime sudije koji potpisuje potvrdu; naziv države za koju se isprava overava i eventualne primedbe.²⁶

---

22 *Sl. list SFRJ*, br. 6/73, *Sl. list SCG*, br. 1/03.

23 Legalizacija javnih isprava nije potrebna kada između Republike Srbije i države u kojoj će se upotrebiti javna isprava postoji potvrđen međunarodni ugovor (dvostrani ili višestrani) o oslobađanju javnih isprava od postupka legalizacije. Međunarodni ugovor se može ticati svih ili samo određenih vrsta javnih isprava (npr. izvoda iz matičnih knjiga).

24 Član 8. Zakona o legalizaciji isprava u međunarodnom prometu.

25 *Sl. glasnik RS*, br. 110/09, 70/11, 19/12 i 89/13.

26 Sudski poslovnik, obrazac br. 34.

Uvođenjem jedinstvenog elektronskog registra za sve osnovne sudove u Republici Srbiji, u koji bi se unosili isti ovi podaci koji se već unose u po-
menuti upisnik, a koji bi bio dostupan preko interneta, znatno bi se skratio
i olakšao postupak provere verodostojnosti svakog izdatog pečata *Apostille*.²⁷ Taj postupak, pre svega, ne bi uključivao angažovanje službenika nad-
ležnog organa koji je izdao potvrdu, a omogućio bi veću pravnu sigurnost
budući da bi zainteresovano lice, u svakom trenutku, veoma brzo moglo
da proveriti da li je taj pečat zaista izdao nadležni organ države ugovornice.

Za uvođenje centralnog *e*-Registra u Republici Srbiji nema zakonskih
prepreka. Centralni registri, koji su dostupni preko interneta, već postoje
u pravnom sistemu Republike Srbije za razne oblasti.²⁸ Potrebno je samo
angažovanje stručnjaka za informacione tehnologije koji bi uspostavili
centralizovani jedinstveni *e*-Registar za sve osnovne sudove u državi. U
tom pogledu preporučljivo je koristiti izveštaj Ministarstva pravde Špani-
je²⁹ koji sadrži smernice i uputstva za stručnjake iz oblasti informacionih
tehnologija neophodne za uvođenje ovog sistema u drugim državama.

U *e*-Registar bi se unosili navedeni podaci koji se, u skladu sa Sud-
skim poslovníkom, već unose u postojeće upisnike osnovnih sudova. Ti
podaci pružaju i potrebne podatke koji se tiču same javne isprave, što je u
skladu sa preporukom Haške konferencije. Naravno, moguće je razmotriti
i unošenje nekih dodatnih podataka, kao i mogućnost pružanja uvida u
skeniranu javnu ispravu za koju je izdat pečat *Apostille*. U tom smislu po-
trebno je samo povesti računa da svi podaci koji se objavljuju u registru
moraju biti i u skladu sa zakonom koji reguliše zaštitu podataka o ličnosti.

3.2. MOGUĆNOST IMPLEMENTACIJE KOMPONENTE *E-APOSTILLE*

U pogledu mogućnosti uvođenja druge komponente *e-APP* u pravni
sistem Republike Srbije situacija se bitno razlikuje.

Naime, Republika Srbije je još 2004. godine donela Zakon o elektronskom potpisu. Zakon uređuje upotrebu elektronskog potpisa u pravnim poslovima i drugim pravnim radnjama, poslovanju, kao i prava, obaveze i odgovornosti u vezi sa elektronskim sertifikatima. Propisano je da se

27 Složenost procedure u slučaju kada nadležni organ neke od država ugovornica Konvencije, u kojoj se isprava upotrebljava, želi da proveriti verodostojnost izdatog pečata *Apostille*, već je opisana u tački 2.1.

28 U Republici Srbiji postoji npr. centralni registar privrednih subjekata, centralni registar svih sudskih postupaka koji se vode pred sudovima Republike Srbije i sl. Ovi registri su dostupni preko pretraživača na internetu.

29 *Ministry of Justice of Spain, Report on the exportability of the Spanish e-APP system, 2011*, http://www.hcch.net/upload/e-app_exportability_e.pdf, 05.10.2015.

odredbe ovog zakona primenjuju na opštenje organa i stranaka, dostavljaju i izradu odluke organa u elektronskom obliku u upravnom, sudskom i drugom postupku pred državnim organom, ako je zakonom kojim se uređuje taj postupak propisana upotreba elektronskog potpisa.³⁰

Već iz ovih uvodnih odredaba Zakona proizlazi da je njegova primena ograničena samo na postupke (sudske, upravne i dr.) u kojima je, zakonom koji uređuje taj postupak, izričito predviđena upotreba elektronskog potpisa.

Postupak overe javnih isprava u skladu sa Konvencijom *Apostille* regulisan je Zakonom o legalizaciji javnih isprava u međunarodnom prometu koji, s obzirom na to da je donet 1973. godine, ne govori o mogućnosti upotrebe elektronskog potpisa. Imajući u vidu da u postupku overe pečatom *Apostille* nije moguća primena ovog zakona, a time ni upotreba elektronskog potpisa, izvodi se zaključak da u ovom trenutku u Republici Srbiji nije moguća implementacija ove komponente *e-APP*, odnosno overavanje javnih isprava pečatom *Apostille* u elektronskom obliku. Da bi se to omogućilo, potrebno je usvajanje odgovarajućih izmena u Zakonu o legalizaciji javnih isprava u međunarodnom prometu, odnosno donošenje novog zakona koji bi bio u skladu sa modernim okruženjem u kom informacione tehnologije imaju značajnu ulogu.

Takođe, trebalo bi imati u vidu i činjenicu da se javne isprave u Republici Srbiji izdaju još uvek samo u papirnoj formi. Iako su Zakonom o elektronskom potpisu i Zakonom o elektronskom dokumentu³¹ formalno stvoreni preduslovi za izdavanje isprava u elektronskom obliku, za sada se njihova primena svodi uglavnom na komunikaciju građana i organa državne uprave i podnošenje zahteva za izdavanje određenih isprava elektronskim putem, dok se same javne isprave još uvek izdaju u papirnom obliku.³²

3.2.1. Priznanje stranih javnih isprava overenih elektronskim pečatom *Apostille*

Osnovni princip Konvencije je da pečat *Apostille* koji je izdat u jednoj državi ugovornici, u svemu u skladu sa domaćim propisima, mora biti prihvaćen u drugoj državi ugovornici. Isti princip bi trebalo da važi i kada je u pitanju pečat *Apostille* izdat u elektronskom obliku.

30 Član 1. Zakona o elektronskom potpisu (*Sl. glasnik RS*, br. 135/04).

31 *Sl. glasnik RS*, br. 51/09.

32 Da bi do toga došlo, potrebno je uskladiti zakone koji regulišu pre svega upravni postupak, odnosno izdavanje javnih isprava i izričito propisati tu mogućnost za organe državne uprave. To nije jednostavan postupak jer uključuje i brojna druga pitanja kao što su: dostava i čuvanje elektronskog dokumenta, pouzdano određivanje vremena nastanka dokumenta, mogućnost formiranja papirnog originala za akt koji je donet u elektronskoj formi, kao i brojna normativna rešenja u pojedinim postupcima koja predstavljaju barijere primeni elektronskih dokumenata (Strategija razvoja elektronske uprave u Republici Srbiji za period od 2009. do 2013. godine, str. 11).

Međutim, u tom pogledu u praksi su se pojavljivali slučajevi da pojedine države ugovornice odbijaju priznanje pečata *Apostille* izdatog u elektronskom obliku, pozivajući se na sopstvene propise po tom pitanju. Iz tog razloga, osnovni navedeni princip više puta je istican od strane Haške konferencije, a posebno na šestom i sedmom međunarodnom forumu u Madridu³³ i Izmiru.³⁴ Iako nije postignut konsenzus da se taj princip zvanično i proklamuje u okviru Zaključaka i preporuka sa sednice Specijalne komisije za primenu Konvencije *Apostille* 2012. godine,³⁵ ipak je izražena značajna podrška država ugovornica u smislu da se priznanje javne isprave overene elektronskim pečatom *Apostille* ne može odbiti samo zato što je pečat izdat u elektronskom obliku.

Kada je u pitanju zakonodavstvo Republike Srbije, može se smatrati da su uslovi za priznavanje elektronskih pečata *Apostille* izdatih u nekoj od država ugovornica Konvencije stvoreni donošenjem Zakona o elektronskom dokumentu 2009. godine. Ovaj zakon, koji se nadovezuje na Zakon o elektronskom potpisu iz 2004. godine, uređuje, između ostalog, uslove i način postupanja sa elektronskim dokumentom u pravnom prometu, upravnim, sudskim i drugim postupcima, kao i prava, obaveze i odgovornosti državnih i drugih organa u vezi sa ovim dokumentom.³⁶ On propisuje da se elektronskom dokumentu ne može osporiti punovažnost ili dokazna snaga samo zato što je u elektronskom obliku.³⁷ Zakon dalje reguliše uslove za priznanje elektronskog dokumenta, kao i izuzetke od primene zakona, odnosno situacije u kojima se zakon ne primenjuje.³⁸ S obzirom na ovu načelnu odredbu, može se zaključiti da bi pečat *Apostille*

33 *Conclusions and Recommendations No. 6 of the Sixth International Forum on the e-APP.*

34 *Conclusions and Recommendations No. 9 of the Seventh International Forum on the e-APP.*

35 *Conclusions and Recommendations of the Special commission on the practical operation of the apostille convention (6–9 November 2012)*, http://www.hcch.net/upload/wop/apostille2012concl_e.pdf, 05.10.2015.

36 Član 1. Zakona o elektronskom dokumentu.

37 Član 4. stav 1. Zakona o elektronskom dokumentu.

38 Odredba člana 4. stav 2. propisuju da ako je propisom utvrđen pismeni oblik kao uslov punovažnosti pravnog akta, pravnog posla ili druge pravne radnje, odgovarajući elektronski dokument potpisuje se kvalifikovanim elektronskim potpisom, u skladu sa zakonom koji uređuje elektronski potpis. Odredbe st. 1. i 2. ovog člana se ne primenjuju na: a) pravne poslove kojima se vrši prenos prava svojine na nepokretnosti ili kojima se ustanovljavaju druga stvarna prava na nepokretnostima; b) izjave stranaka i drugih učesnika u postupku za raspravljanje zaostavštine, formu zaveštanja, ugovore o ustupanju i raspodeli imovine za života, ugovore o doživotnom izdržavanju i sporazume u vezi sa nasleđivanjem, kao i druge ugovore iz oblasti naslednog prava; v) ugovore o utvrđivanju imovinskih odnosa između bračnih drugova; g) ugovore o raspolaganju imovinom lica kojima je oduzeta poslovna sposobnost; d) ugovore o poklonu; đ) druge pravne poslove ili radnje, za koje je posebnim zako-

u elektronskoj formi mogao biti priznat u pravnom sistemu Republike Srbije, ali samo ukoliko ispunjava druge uslove propisane ovim zakonom.

4. ZAKLJUČAK

Nesporno je da *e-APP* ima brojne prednosti i da bi njegoa implementacija u pravni sistem Republike Srbije značajno doprinela unapređenju postupka legalizacije javnih isprava u skladu sa Konvencijom *Apostille* i mnogo većoj pravnoj sigurnosti. Za uvođenje druge komponente ovog programa – izdavanje elektronskih pečata *Apostille* – potrebne su izmene postojećih zakona, ali i obezbeđivanje mnogo veće zastupljenosti informacionih tehnologija u radu državne uprave, kao i razvoj informatičkog društva u celini. Za razliku od toga, uvođenje komponente *e-Registar* je veoma jednostavan proces i zahteva obezbeđivanje samo tehničkih uslova. S obzirom na činjenicu da sve više raste broj država ugovornica koje su implementirale ovu komponentu programa, bilo bi poželjno da i Republika Srbija uhvati korak sa ovim dešavanjima i unapredi primenu Konvencije *Apostille*.

LITERATURA

1. Bernasconi, C., 2013, *The Electronic Apostille Program (e-APP): Bringing the Apostille Convention into the electronic era*.
2. *Permanent Bureau of the HCCH, Apostille Handbook – Handbook on the Practical Operation of the Apostille Convention, HCCH, 2013.*
3. *Permanent Bureau of the HCCH, Memorandum on some of the technical aspects underlying the suggested model for the issuance of electronic apostilles (e-apostilles), 2007.*
4. *Permanent Bureau of the HCCH, Closer and closer to reality: The e-apostille pilot program of the HCCH and the NNA, 2006.*
5. Stanivuković, M., Živković, M., 2013, *Međunarodno privatno pravo*, Beograd, Službeni glasnik.
6. Todorović, V., 2005, *Pravosudna međunarodna pomoć*, Beograd, Projuris.
7. Varadi, T., Bordaš, B., Knežević, G., Pavić, V., 2012, *Međunarodno privatno pravo*, Beograd, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu.

PRAVNI IZVORI

1. *Categories of e-Registers*, http://www.hcch.net/upload/e-reg_cat_en.pdf.
2. *Conclusions and Recommendations of the Sixth International Forum on the e-APP*, http://www.hcch.net/upload/e-app2010concl_e.pdf.

---

nom ili na osnovu zakona donetih propisa, izričito određena upotreba svojeručnog potpisa u dokumentima na papiru ili overa svojeručnog potpisa.

3. *Conclusions and Recommendations of the Seventh International Forum on the e-APP*, http://www.hcch.net/upload/e-app2012_fo_concl_en.pdf.
4. *Conclusions and Recommendations of the Special Commission of October – November 2003*, http://www.hcch.net/index_en.php?act=publications.details&pid=3121&dtid=2.
5. *Conclusions and recommendations of the Special commission on the practical operation of the apostille convention (6–9 November 2012)*, http://www.hcch.net/upload/wop/apostille2012concl_e.pdf.
6. *e-APP – International Fora and Regional Meetings Archive*, http://www.hcch.net/index_en.php?act=publications.details&pid=5323&dtid=49.
7. *Implementation chart of the e-APP*, http://www.hcch.net/upload/impl_chrt_e.pdf.
8. *Ministry of Justice of Spain, Report on the exportability of the Spanish e-APP system, 2011*, http://www.hcch.net/upload/e-app_exportability_e.pdf.
9. Sudski poslovnik (*Sl. glasnik RS*, br. 110/09, 70/11, 19/12 i 89/13).
10. Strategija razvoja elektronske uprave u Republici Srbiji za period od 2009. do 2013. godine, <http://slglasnik.info/sr/83-12-10-2009/16768-strategija-razvoja-elektronske-uprave-u-republici-srbiji-za-period-od-2009-do-2013-godine.html>.
11. Uredba o ratifikaciji Konvencije o ukidanju potrebe legalizacije stranih javnih isprava (*Sl. list FNRJ – Dodatak*, br. 10/62).
12. Zakon o legalizaciji isprava u međunarodnom prometu (*Sl. list SFRJ*, br. 6/73, *Sl. list SCG*, br. 1/03).
13. Zakon o zaštiti podataka o ličnosti (*Sl. glasnik RS*, br. 97/08, 104/09 – dr. zakon, 66/12 – odluka US i 107/12).
14. Zakon o elektronskom potpisu (*Sl. glasnik RS*, br. 135/04).
15. Zakon o elektronskom dokumentu (*Sl. glasnik RS*, br. 51/09).

ELECTRONIC APOSTILLE IN THE LEGAL SYSTEM OF THE REPUBLIC OF SERBIA

Snežana Đurđević

SUMMARY

The Hague Convention Abolishing the Requirement of Legalisation for Foreign Public Documents (the *Apostille* Convention) is the most widely accepted and applied of all the conventions adopted under the auspices of the Hague Conference on Private International Law. The *Apostille* Convention was originally drafted having regard only to the paper environment, so with the development of modern information technologies it was necessary to adapt its application to these new circumstances. For this reason, the Pilot Program *Electronic Apostille* (*e-APP*) was launched in 2006. On the one hand, this program aims at facilitating the creation of electronic registers, containing data on issued *Apostilles* (the “*e-Register*”

component”), while on the other hand it enables the issuance of electronic *Apostilles* (the “*e-Apostille* component”). To date, 23 Contracting States have implemented one or both of the components of the *e-APP*. Having in mind the positive impact of the *e-APP* on the overall operation of the *Apostille* Convention, this paper analyses positive legislation and possibilities for introducing this program into the legal system of the Republic of Serbia. The situation differs whether we examine the *e-Register* or the *e-Apostille* component. As regards the implementation of the *e-Apostille* component, the situation is more complex since it is necessary not only to change the existing legislation but also to enhance the application of information technologies in the operation of state administration as well as the overall development of the information society. Contrary to that, introducing the *e-Register* component is a very simple process and requires only certain technical conditions. Bearing in mind the constant increase in the number of Contracting States which implemented this component of the Program, the Republic of Serbia should keep pace with these developments and improve the application of the *Apostille* Convention at the earliest possible time.

Key words: *Apostille* Convention, legalisation, public document, *Apostille*, *e-Apostille*, *e-Register*.

Dostavljeno Redakciji: 8. oktobra 2015. god.

Prihvaćeno za objavljivanje: 19. januara 2016. god.